

Науковий вісник Львівського національного університету
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького.

Серія: Ветеринарні науки

Scientific Messenger of Lviv National University
of Veterinary Medicine and Biotechnologies.

Series: Veterinary sciences

ISSN 2518-7554 print

ISSN 2518-1327 online

doi: 10.32718/nvlvet10318

<https://nvlvet.com.ua/index.php/journal>

UDC 636.09:343.983

Forensic examination of a dog's corpse with signs of violent death: A case review

V. M. Lemishevskiy

Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv, Lviv, Ukraine

Article info

Received 26.07.2021

Received in revised form
30.08.2021

Accepted 31.08.2021

Stepan Gzhytskyi National
University of Veterinary Medicine
and Biotechnologies Lviv,
Pekarska St., 50, Lviv,
79010, Ukraine.
Tel.: +38-032-239-26-91
E-mail: lemishevskiy.v@lvet.edu.ua

Lemishevskiy, V. M. (2021). Forensic examination of a dog's corpse with signs of violent death: A case review. Scientific Messenger of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Veterinary sciences, 23(103), 136–140. doi: 10.32718/nvlvet10318

Increasingly, in the media, social networks, we encounter reports of cruelty to animals by companions, which led to their injury or death. Animal cruelty in Ukraine and all over the world, unfortunately, still remains an urgent problem. In this regard, forensic investigators ask veterinary experts questions that are aimed at assessing the severity of the damage, the mechanism of their formation and establishing the cause of death of the animal. According to the pre-trial investigation and the forensic veterinary examination results of the corpse of a dog, which was conducted at the request of investigative authorities in the inquiry of a criminal offense on the grounds of a crime under Part 1. Article. 299 of the Criminal code of Ukraine, the open craniocerebral trauma of a head of a dog with multiple fractures of the facial bones is established. The left eyeball is missing. There is a rupture of the muscular base and the mucous membrane of the tip of the tongue. Open fracture of the mandible with the discrepancy between the symphysis of the right and left arches. During the necropsy, it was noted that the subcutaneous tissue contains a small amount of fat, skeletal muscle is moderately developed, the stomach is empty and the dog's corpse is exhausted. Which indicates that the dog has spent a long time without proper care of the pet owner. A torn-scalped wound with signs of purulent inflammation and the presence of fly larvae was noted in the head area, which may indicate that the process is 3–7 days old. Extensive left hemorrhage in the meninges of the frontal area and generalized cerebral edema caused by momentary action of a mechanical factor, a blow in the lateral direction were observed during the study of the brain. Traumatic injuries found on the dog's corpse have a lifetime character and are in a direct causal relationship between the injuries and the cause of death of the animal.

Key words: forensic medicine, forensic veterinary examination, forensic veterinary pathology, animal companions, animal cruelty, necropsy, traumatic injuries, craniocerebral trauma.

Судово-ветеринарна експертиза трупа собаки із ознаками насильницької смерті: огляд випадку

В. М. Лемішевський

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, м. Львів, Україна

Дедалі частіше у засобах масової інформації, соціальних мережах ми натрапляємо на повідомлення про жорстоке поводження з тваринами компаньйонами, що спричинило їхнє каліцтво чи загибель. Жорстоке поводження з тваринами в Україні та у всьому світі, на жаль, все ще залишається актуальною проблемою. У зв'язку з цим судово-слідчі органи ставлять перед судово-ветеринарними експертами питання, з метою оцінки тяжкості спричинених пошкоджень, з'ясування механізму їх утворення та встановлення причини смерті тварини. За матеріалами досудового розслідування та результатами судово-ветеринарної експертизи трупа собаки, яка проводилось на вимогу слідчих органів в рамках розслідування кримінального правопорушення за ознаки складу злочину, передбаченого ч. 1. ст. 299 Кримінального кодексу України, встановлено відкриту черепно-мозкову травму голови собаки із множинними переломами кісток лицьового відділу черепа. Ліве очне яблуко відсутнє. Наявний розрив м'язової основи та слизової оболонки верхівки язика. Відкритий перелом нижньощелепної кістки із розходження симфізу правої та лівої її дуг. За патологоанатомічного розтину виявили, що підшкірна клітковина містить незначну кількість жиру, скелетна мускулатура розви-

нута помірно, шлунок порожній, труп собаки виснажений. Це свідчення того, що собака тривалий час був без належного догляду власника тварини. В ділянці голови виявили рвано-скальповану рану із ознаками гнійного запалення та присутністю личинок мух, що може вказувати на давність процесу 3–7 дн. За дослідження мозку спостерігали обширний лівобічний крововилив у мозкових оболонках лобної ділянки та генералізований набряк мозку, спричинений одномоментною дією механічного фактора, ударом в бічному напрямку. Травматичні ушкодження, виявлені на тілі трупа собаки, носять прижиттєвий характер та перебувають у прямому причинно-наслідковому зв'язку між ушкодженнями і причиною смерті тварини.

Ключові слова: *судова медицина, судово-ветеринарна експертиза, судово-ветеринарна патологія, тварини-компаньйони, жорстоке поводження з тваринами, розтин, травматичні ушкодження, черепно-мозкова травма.*

Вступ

Сучасний етап утвердження демократичних засад і становлення суспільної свідомості громадян неможливий без зміцнення законності та правопорядку, що відображає фактичний стан моральних відносин між громадянами та взаємовідносини між людьми і тваринами. У сучасному світі гуманне та доброзичливе ставлення до тварин-компаньйонів слугує добрим маркером утвердження етичних та демократичних засад цивілізованого суспільства. Неналежне ж поводження з тваринами є одним із проявів руйнування моральних цінностей громадян (Ascione, 1993; Merck, 2012; Gerdin & McDonough, 2013).

Протидія насильству щодо тварин стала серйозним фактором суспільного, політичного та економічного життя багатьох розвинених країн світу. На рівні законів та нормативно-правових актів органів місцевого самоврядування здійснюється боротьба зі злочинами, пов'язаними з жорстоким поводженням із тваринами (McEwen, 2017; Yatsenko & Derecha, 2019; Parylovskiy et al., 2021).

Україна підтвердила своє прагнення забезпечувати добробут тварин та їхній захист від жорстокого поводження шляхом ухвалення важливих законів (Kodeks Ukrainy, 1984; Kryminalnyi kodeks Ukrainy, 2001; Tsyvilnyi kodeks Ukrainy, 2003; Zakon Ukrainy, 2006). Зокрема, впроваджено низку директив Європейського Союзу, пов'язаних із Європейською конвенцією про захист домашніх тварин. Діючий Закон України “Про захист тварин від жорстокого поводження” спрямований на захист від страждань і загибелі тварин унаслідок негуманного поводження з ними, захист їхніх природних прав, утвердження моральних та етичних засад у суспільстві щодо тварин (Zakon Ukrainy, 2006).

Варто також звернути увагу на гіпотези авторів (Ascione, 1993; Merck, 2012), що жорстоке поводження з тваринами становить серйозну загрозу моральним та демократичним цінностям суспільства, тому що в більшості своїх випадків є передумовою насильницького поводження з людьми, вбачають в цих діях причинно-наслідковий зв'язок між насильством до тварини та породженням агресії і насильства до тих, хто поряд.

Актуальність теми. Зростання випадків кримінальних правопорушень за ознаками складу злочину, передбаченого ч. 1. ст. 299 Кримінального кодексу України, суспільно небезпечні діяння, що призвели до смерті чи каліцтва тварин є однією з найбільш складних та актуальних проблем в Україні. Для з'ясування об'єктивності складу злочину органи досудового розслідування, керуючись ст. 110, 242, 243 Криміна-

льно-процесуального кодексу України, залучають лікарів ветеринарної медицини для проведення судово-ветеринарної експертизи з метою встановлення причин, обставин та механізму настання смерті тварин. Зокрема, залежно від поставлених завдань можуть проводитися додаткова судово-токсикологічна, судово-біологічна, судово-остеологічна ветеринарні експертизи для отримання всебічної інформації про об'єкт дослідження.

Одним із головних завдань судово-ветеринарної експертизи є встановлення причинно-наслідкового зв'язку між суспільно небезпечним діянням і травматичними ушкодженнями, що призвели до смерті тварини (Merck, 2012; Yatsenko et al., 2019; Parylovskiy et al., 2021; Yatsenko & Kazantsev, 2021).

Таким чином, дослідження окремих питань об'єктивної сторони кримінальних правопорушень за ознаками складу злочину, передбаченого ст. 299 КК України, зокрема в аспекті судово-ветеринарної експертизи, недостатньо вивчене, а тому є актуальним і має як теоретичне, так і прикладне значення.

Мета і завдання дослідження. Метою даної роботи було встановити та обґрунтувати причинно-наслідковий зв'язок між характером і механізмом розвитку травматичних ушкоджень, які призвели до смерті тварин чи сприяли цьому.

Таким чином, для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати такі завдання: встановити причинний зв'язок між ушкодженнями і смертю тварини; з'ясувати прямий чи опосередкований зв'язок; кількість травмуючих дій та послідовність їх заподіяння.

Матеріал і методи досліджень

В роботі використано матеріали первинної судово-ветеринарної експертизи, яка проводилася в секційній залі кафедри нормальної та патологічної морфології і судової ветеринарії Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького. Теоретичною базою дослідження були діючі законодавчі акти України та стандарти, які регламентують судово-експертну діяльність (Pro sudovu ekspertyzu, 1994; Instruktziia..., 1998; Stern et al., 2012; Tourroo et al., 2020).

Для дослідження було використано аналітичний, логіко-юридичний, патологоанатомічний, фотографічний методи дослідження (Van Kruiningen, 1971; Wobeser, 1997; Daniel & John, 2010; Byard & Boardman, 2011; McEwen & McDonough, 2016; Brownlie & Munro, 2016; McDonough & Southard, 2017).

Результати та їх обговорення

Патоморфологічна характеристика, механізм виникнення, класифікація ушкоджень та встановлення причинно-наслідкового зв'язку між ушкодженнями і причиною смерті тварини дає органам досудового розслідування суттєву доказову базу для встановлення об'єктивності складу злочину при розслідуванні кримінальних правопорушень за ознаками жорстокого поводження з тваринами.

Із матеріалів досудового розслідування відомо, що собака, самка, біло-чорного окрасу, віком близько чотирьох років була на перетримці, втекла та перебувала у невідомому місці протягом десяти днів. В подальшому собака була знайдена з травмованою головою за невідомих обставин. В умовах ветеринарної клініки було проведено клінічний огляд та надано первинну допомогу. Зважаючи на характер отриманих травм голови, власникам рекомендовано на вибір – або проведення евтаназії, або продовження лікування у стаціонарі. Власниками було прийнято рішення про проведення евтаназії. Евтаназію проведено лікарським засобом, що належить до групи барбітуратів та місцевим анестетиком.

Смерть настала внаслідок пригнічення дихального центру центральної нервової системи та зниження скоротливої функції серцевого м'яза, зупинки дихання і кровообігу.

Для об'єктивного встановлення причини смерті тварини слідчими органами призначено судово-ветеринарну експертизу.

При проведенні зовнішнього огляду трупа собаки, метиса, виявили множинні відриті переломи кісток лицьового відділу черепа. Шерсть в ділянці голови забруднена кров'ю, відсутнє ліве очне яблуко. Праве очне яблуко запале, рогівка суха, мутна. Язик – в ротовій порожнині, пружної консистенції, темно-червоного кольору, волокнистість структури м'яза збережена. Наявний розрив м'язевої основи та слизової оболонки верхівки язика (рис. 1).

Рис. 1. Труп собаки з масивною травмою голови

На нерухомій осевій частині черепа відсутні плоскі кістки лицьового відділу, а саме: вилична, слізна, верхньощелепна, різцева, носова, решітчаста, підне-

бінна кістки. Відкритий перелом нижньощелепної кістки із розходження симфізу правої та лівої її дуг. Відсутні моляри на лівій дузі нижньощелепної кістки (рис. 2).

Рис. 2. Відкрита черепно-мозкова травма собаки

За патологоанатомічного розтину виявили, що труп собаки нижче середньої вгодованості, вагою близько 7 кг. Живіт запалий, грудна клітка симетрична. Шкіра блідо-рожевого кольору, суха. В ділянці голови присутня рвано-скальпована рана. Шерстний покрив густий, дещо забруднений ґрунтом та личинками мух, волосини добре утримуються у волоссяних цибулинах. Кістки міцні, цілісні. Суглоби правильної конфігурації, рухомі. Підшкірна клітковина розвинена слабо, жовтого відтінку, містить незначну кількість жиру. Поверхневі лімфатичні вузли бобовидної форми, гладкі, пружні, на розрізі сірого кольору. Скелетні м'язи помірно розвинуті, червоного кольору, волокнистий рисунок збережений. Органи грудної та черевної порожнини розміщені анатомічно правильно. У грудній порожнині присутня незначна кількість рідини світло-червоного кольору. Слизова оболонка глотки гладка, блискуча, блідо-рожевого кольору. Слизова оболонка гортані гладка, блискуча, блідо-рожевого кольору. Слизова оболонка стравоходу блідо-рожевого кольору, містить незначну кількість мутного слизу. Легені неоднорідно забарвлені, темно-вишневого кольору. В трахеї і бронхах присутня незначна кількість білої пінної рідини. Серце округлої форми. Співвідношення стінок правого та лівого шлуночків 1:5. Епікард гладкий, блискучий, напівпрозорий. Міокард щільної консистенції, темно-червоного кольору. У порожнинах шлуночків наявні згустки темно-червоної крові. Печінка неоднорідно забарвлена, краї гострі, поверхня гладка, сполучнотканнина капсула блискуча. На розрізі проглядається часточкова структура та виділяється незначна кількість червоної рідини. Жовчний міхур заповнений рідиною жовто-бурого кольору. Шлунок анатомічно правильної форми, порожній. Слизова оболонка шлунка волога, блискуча, блідо-рожевого кольору, вміст відсутній. Слизова оболонка тонкої кишки рожевого кольору, волога, блискуча. Слизова оболонка товстої кишки сіро-рожевого кольору, містить незначну кіль-

кість слизу. Серозна оболонка гладка, блискуча, рожевого кольору. Права і ліва частки підшлункової залози блідо-сірого кольору, тістоподібної консистенції. Селезінка стрічковидної форми, темно-фіолетового кольору, краї гострі, зіскрібок пульпи незначний. Нирки оточені жировою капсулою та вкриті тонкою щільною волокнистою сполучною тканиною. На розрізі межа між кірковою та мозковою речовиною збережена. Сечовий міхур округлої форми, наповнений помірно кількістю солом'яної рідини, слизова оболонка гладка, сірого кольору.

Головний мозок округлої форми, судини кровонаповнені, наявний лівобічний крововилив у мозкових оболонках скроневої ділянки та генералізований набряк мозку (рис. 3).

Рис. 3. Субдуральна гематома мозку

Травматичні ушкодження, виявлені на тілі труп собаки під час судово-ветеринарного дослідження, носять прижиттєвий характер.

Висновки

Смерть собаки наступила внаслідок пригнічення центральної нервової системи, зупинки дихання та серцебиття, що було обумовлено введенням фармакологічних препаратів для проведення евтаназії.

Відкритий перелом кісток, що формують лицевий відділ черепа, міг бути спричинений одномоментною дією механічного фактора, ударом в бічному напрямку.

Гнійне запалення рани та наявність личинок мух може вказувати на давність процесу 3–7 днів.

Завдана травма, що спричинила загрозливий для життя тварини стан і могла закінчитися смертю, перебуває у прямому причинно-наслідковому зв'язку між ушкодженнями і причиною смерті.

Для прижиттєвої оцінки ступеня тяжкості черепно-мозкової травми варто проводити неврологічне обстеження із визначенням рівня свідомості, рухових реакцій, стовбурових рефлексів, характеру дихання та наявності інших ушкоджень із використанням шкали коми Глазго, адаптованої для тварин.

Перспективи подальших досліджень. Перспективи подальших досліджень полягають у проведенні фрак-

тографічних досліджень для вивчення площини переломів кісток.

References

- Ascione, F. R. (1993). Children who are cruel to animals: A review of research and implications for developmental psychopathology. *Anthrozoös*, 6(4), 226–247. doi: 10.2752/089279393787002105.
- Brownlie, H. W., & Munro, R. (2016). The Veterinary Forensic Necropsy: A Review of Procedures and Protocols. *Vet Pathol.*, 53(5), 919–928. doi: 10.1177/0300985816655851.
- Byard, R. W., & Boardman, W. (2011). The potential role of forensic pathologists in veterinary forensic medicine. *Forensic Sci Med Pathol*, 7, 231–232. doi: 10.1007/s12024-011-9241-x.
- Cooper, J. E. (2021). Wildlife Forensic Pathology. In: Underkoffler S.C., Adams H.R. (eds) *Wildlife Biodiversity Conservation*. Springer, Cham. doi: 10.1007/978-3-030-64682-0_10.
- Daniel, R., & John, E. (2010). Cooper and Margaret E. Cooper: Introduction to veterinary and comparative forensic medicine. *Forensic Sci Med Pathol*, 6, 245. doi: 10.1007/s12024-010-9153-1.
- Gerdin, J. A., & McDonough, S. P. (2013). Forensic Pathology of Companion Animal Abuse and Neglect. *Veterinary pathology*, 50(6), 994–1006. doi: 10.1177/0300985813488895.
- Instruktsiia pro pryznachennia ta provedennia sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzhen, zatverdzhena Nakazom Ministerstva yustytzii Ukrainy 08.10.1998 r. №53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98> (in Ukrainian).
- Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia: vid 7 hrud. 1984 r.No. 8074-10. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (in Ukrainian).
- Kryminalnyi kodeks Ukrainy: vid 5 kvit. 2001 r. No. 2341-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (in Ukrainian).
- McDonough, S. P., & Southard, T. (2017). *Necropsy guide for dogs, Cats and Small Mammals*. Hoboken: Wiley Blackwell.
- McEwen, B. (2017). Eternally Vulnerable: The Pathology of Abuse in Domestic Animals. *Acad Forensic Pathol.*, 7(3), 353–369. doi: 10.23907/2017.032.
- McEwen, B. J., & McDonough, S. P. (2016). Domestic dogs (*Canis lupus familiaris*) and forensic practice. *Forensic Sci Med Pathol*, 12, 530–531. doi: 10.1007/s12024-016-9808-7.
- Merck, M. (2012). *Veterinary forensics: animal cruelty investigations*. John Wiley & Sons. URL: <https://www.wiley.com/en-us/Veterinary+Forensics%3A+Animal+Cruelty+Investigations-p-9780470344583>.
- Parylovskiy, O. I., Yatsenko, I. V., & Bohatyrova, A. M. (2021). Sudovo-veterynarna kharakterystyka oznak shkody, zapodozhenoi zdoroviu tvaryny serednoi tiazhkosti. *Deutsche Internationale Zeitschrift für zeitgenössische Wissenschaft*, 4, 70–75. doi: 10.24412/2701-8377-2021-4-1-70-75 (in Ukrainian).

- Pro sudovu ekspertyzu: Zakon Ukrainy vid 25.02.1994 №4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (in Ukrainian).
- Stern, A. W., McEwen, B., McDonough, S. P., Viner, T., Brooks, J. W., Kagan, R., & Brower, A. (2012). Veterinary forensic pathology standards. *J Forensic Sci.*, 66(3), 1176. doi: 10.1111/1556-4029.14683.
- Touroo, R., Baucom, K., Kessler, M., & Smith-Blackmore, M. (2020). Minimum Standards and Best Practices for the Clinical Veterinary Forensic Examination of the Suspected Abused Animal. *Forensic science international*, 2, 100150. doi: 10.1016/j.fsir.2020.100150.
- Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16 sichnia 2003 roku No 435-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (in Ukrainian).
- Van Kruiningen, H. J. (1971). Veterinary autopsy procedure. *Vet Clin North Am.*, 1(1), 163–189. doi: 10.1016/s0091-0279(71)50013-2.
- Wobeser, G. A. (1997). Necropsy and Sample Preservation Techniques. In: *Diseases of Wild Waterfowl*. Springer, Boston, MA. doi: 10.1007/978-1-4615-5951-1_17.
- Yatsenko, I. V., & Derecha, L. M. (2019). *Mozhlyvosti sudovo-veterynarnoi ekspertyzy yak novoho vydu sudovykh ekspertyz. Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky: Zbirnyk naukovykh prats.* Kharkiv: “Pravo”, 19, 550–567. doi: 10.32353/khrife.1.2019.044 (in Ukrainian).
- Yatsenko, I. V., & Kazantsev, R. H. (2021). *Poriadok provedennia sudovo-veterynarnoi ekspertyzy trupiv tvaryn v sektsiinii zali spetsializovanoi ekspertnoi ustanovy. Veterynariia, tekhnolohii tvarynnytstva ta pryrodokorystuvannia*, 7, 179–191. doi: 10.31890/vtp.2021.07.28 (in Ukrainian).
- Yatsenko, I. V., Parylovskiy, O. I., & Prykhodko, I. (2019). *Sudovo-veterynarni oznaky shkody zdoroviu, nebezpechnoi dlia zhyttia tvaryny. Veterynariia, tekhnolohii tvarynnytstva ta pryrodokorystuvannia: naukovo-praktychnyi zhurnal*, 5, 239–245. doi: 10.31890/vtp.2020.05.42 (in Ukrainian).
- Zakon Ukrainy “Pro zakhyst tvaryn vid zhorstokoho povodzhennia”: vid 21 liut.2006 r. No. 3447-IV [Law of Ukraine “On Protection of Animals From Cruel Treatment” from February 21, 2006, No. 3447-IV]. (n.d.). zakon5.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3447-15> (in Ukrainian).